

Náučný chodník Lesopark Dukla

Kraj:	Prešovský
Okres:	Svidník
Geomorfologická jednotka:	Ondavská vrchovina
Geologická jednotka:	flyšové pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Svidník, nem. a pešo mestom (ul. J. Gagarina) a lesom k severozápadu a severu 1,8 km (s prevýšením 115 m)
Východisko:	Svidník, Hrabníky - parkovisko pri lokálnej komunikácii 2 km severne od centra Svidníka mimo intravilánu
Trasa:	Svidník, Hrabníky - Lesopark Dukla - Svidník, Hrabníky
Dĺžka, prevýšenie:	2,2 km, prevýšenie 65 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	8
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, kultúrno-historické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa je zo začiatku súběžná s červenou turistickou značkou - Cestou hrdinov SNP a E8 (pozri heslá nižšie).

Rok otvorenia: 2017

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Občianske združenie ROKA - Regionálny outdoorový klub amatérov, Mládeže 495/3, 089 01 Svidník, tel. 0944 223 275; Nezisková organizácia Dukla Destination, Ladamirová 33, 090 03 Ladamirová, tel. 0902 445 987

Aktuálny stav: Informačné panely sú dobrom stave (2024).

Poznámka: Možnosť skrátenia okruhu od zastávky 3 k zastávke 6 na 1,3 km.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Odporúčame pridať vo Svidníku návštevu vojenského múzea a/alebo troch expozícií Múzea ukrajinskej kultúry.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Svidník. Okresné mesto na severovýchode Ondavskej vrchoviny v ústí Ladamirky do Ondavy. Vzniklo v roku 1944 zlúčením Nižného Svidníka (na ľavom brehu Ladamirky) a Vyšného Svidníka (medzi Ondavou a Ladamirkou). Najstaršia písomná zmienka o Vyšnom Svidníku je z roku 1355, o Nižnom Svidníku z roku 1414. Obe obce patrili panstvu Makovica so sídlom na Zborovskom zámku. Obyvateľstvo sa zaoberalo chovom dobytka, ovčiarstvom, rybárstvom, drevorubačstvom a včelárstvom. Od 17. storočia sa Vyšný Svidník vyvíjal ako trhové mestečko s jarmočným právom. Obce (z)ničili koncom 19. storočia veľká povodeň, v novembri 1914 požiarom pred ruskými vojskami ustupujúce cisársko-kráľovské rakúsko-uhorské jednotky i karpatsko-duklianska operácia na jeseň 1944. Tuhé boje prvej svetovej vojny v území pripomínajú vojenské pohrebiská (sú súčasťou miestnych cintorínov) a zákopy v masíve Čiernej hory a Makovice západne od mesta. Priemysel začal rozvíjať až po roku 1960 (Odevné závody kpt. Nálepku a strojárne potravinárskeho priemyslu). Štatút mesta získal Svidník v roku 1964. Takmer tretinu obyvateľstva tvoria Rusíni. V meste sa nachádza mnoho kultúrnych pamiatok, sú nimi napr. historické budovy (kaštieľ zo 17. storočia, Podduklianske osvetové stredisko, Múzeum ukrajinskej kultúry), gréckokatolícke kostoly (chrám sv. Paraskevyy z roku 1800, chrám Narodenia Panny Márie z roku 1845 s pamätnou tabuľou pedagóga, folkloristu, kultúrno-osvetového činiteľa, literáta a národovca I. A. Polyvku (1866 - 1930)), cintoríny z prvej svetovej vojny, pamätník Červenej armády (viac v samostatnom hesle nižšie), stredoveké hradisko zo 14. - 15. storočia južne od mesta na vršku Kaštielik (328 m n. m.), strmo sa vypínajúcom nad Ondavou. Severne od mesta sa nachádza lesopark a verejné vnútroštátne letisko s nepravidelnou dopravou (od roku 1990).

Dukla (lesopark). Nevelký mestský lesopark severne od centra Svidníka s rekreačnou vybavenosťou (altánky, ohniská a p.), náučným chodníkom a parkoviskom pri miestnej komunikácii. Z centra mesta je prístupný pešo napr. po červeno značenej Ceste hrdinov Slovenského národného povstania (Devín - Dukla) a s ňou súbežnej európskej trase E8 (2,4 km s prevýšením 120 m), ktoré lesopark križujú.

Dukla (mesto). Mesto na juhovýchode Poľska v Podkarpatskom vojvodstve asi 15 km severne od poľsko-slovenskej štátnej hranice. Podľa legendy sa neďaleko neho okolo roku 1414 narodil sv. Ján z Dukly. Počas druhej svetovej vojny v meste Nemci založili dva pracovné tábory a južné okolie mesta sa stalo dejiskom ťažkých bojov karpatsko-duklianskej operácie.

Národná kultúrna pamiatka Duklianske bojisko (tiež len Dukla). Kultúrna pamiatka asi 16 km severovýchodne od Svidníka v oblasti Duklianskeho priesmyku (*pol.* Przełęcz Dukielska; 502 m n. m.) v Laboreckej vrchovine na slovensko-poľskej štátnej hranici pozostávajúca z viacerých objektov ležiacich v území bojov karpatsko-duklianskej operácie, jednej z najväčších horských bitiek druhej svetovej vojny. Cieľom tejto útočnej operácie sovietskych a česko-slovenských vojsk, prebiehajúcej od 8. septembra do 27. októbra 1944, malo byť prerazenie nemeckej línie, prekročenie Karpát a poskytnutie pomoci Slovenskému národnému povstaniu spojením ich ozbrojených síl. Po zatlačení Povstania do hôr stratila akcia svoje opodstatnenie a bola ukončená. Dominantou územia kultúrnej pamiatky je Pamätník 1. československého armádneho zboru vo forme 28 m vysokého pylónu zo žulových kvádrov s kolumbáriom z roku 1949, ktorého autorom je architekt Josef Grus; ďalšie súčasti pamiatky vznikali postupne až do roku 1984. Územie okrem cesty I. triedy od Prešova (Lipník - Vyšný Komárnik, št. hr.) s hraničným priechodom Vyšný Komárnik - Barwinek križujú významné turistické chodníky - končí tu od Devína vedúca najdlhšia slovenská turistická magistrála, Cesta hrdinov SNP, s ktorou sem prichádza európska trasa E8 (pokračuje do Poľska), po štátnej hranici vedie Východoslovenská magistrála a s ňou tu súbežná európska trasa E3.

Dukla (vyhliadková veža) > pozri v nasledujúcom hesle (bod 2).

Vojenské historické múzeum - Múzejné oddelenie Svidník. Jedno z dvoch múzejných oddelení Vojenského historického múzea so sídlom v Piešťanoch, ktoré je súčasťou Vojenského historického ústavu Bratislava. Múzejné oddelenie Svidník dokumentuje vojenské dejiny Slovenska bezprostredne pred a počas prvej svetovej vojny vo Východných Karpatoch, medzivojnového obdobia a obdobia druhej svetovej vojny. Špecializuje sa na priebeh karpatsko-duklianskej operácie, partizánske hnutie a oslobodzovanie územia Slovenska v rokoch 1944 - 1945. Má dve expozície: centrálnu expozíciu „Vojenské dejiny Slovenska v rokoch 1914 - 1945“ vo Svidníku, nadväzujúcu na tradície Dukelského múzea založeného v roku 1965, a expozíciu „Duklianske bojisko v premenách času“ vo Vyhliadkovej veži na Dukle. **(1) V budove s Centrálnou expozíciou vo Svidníku** sa popri trvalej výstave a administratívnych priestoroch nachádzajú tiež depozitáre s viac ako 10 tisíc zbierkovými predmetmi. Budova, svojím tvarom pripomínajúca protitankovú mínu, leží v rámci Parku bojovej techniky, vybudovanom v rokoch 1971 - 1974. Múzeum je prístupné za vstupné celoročne v sezónnych otváracích hodinách. Organizované skupiny (30+ osôb) je žiaduce nahlásiť s predstihom (tel. 054 / 7521 398). **(2) Vyhliadková veža na Dukle** - 49 m vysoká betónová stavba s výstavnými priestormi severne od Vyšného Komárnika na chrbte so slovensko-poľskou štátnou hranicou 1 km východne od Duklianskeho priesmyku (502 m n. m.) v Laboreckej vrchovine, sprístupnená v roku 1974. Bola vybudovaná na mieste pôvodnej 18 m vysokej drevenej vyhliadkovej veže z roku 1959, ktorá slúžila verejnosti do roku 1967. Stojí približne v mieste jednej z viacerých dočasných veliteľských pozorovateľní veliteľa 1. čs. armádneho zboru v ZSSR, brigádneho generála Ludvíka Svobodu, počas karpatsko-duklianskej operácie. Exteriér a prízemie objektu prezentujú sochárske umelecké diela F. Patočku, A. Račka, J. Koreňa, J. Kulicha a P. Meszároša, ťažkú bojovú techniku (napr. bojové lietadlo Avia B-33 - čs. licenčnú výrobu Iljušina Il-10), výstavu o duklianskom bojisku s nálezmi predmetov z jeho územia. Vo vežovej časti sa nachádza vrchná vyhliadková a spodná expozičná kupola a otvorená vyhliadková terasa medzi nimi s panoramatickým výhľadom na dejisko hlavných bojov karpatsko-duklianskej operácie v oblasti slovensko-poľského pohraničia. Veža je verejnosti prístupná za vstupné od mája do októbra denne okrem pondelka.

Pamätník sovietskej armády s cintorínom vo Svidníku. Pietny areál vojnového cintorína a pomníka Červenej armády na západnom okraji Svidníka v susedstve Parku bojovej techniky a Vojenského historického múzea. Pamätník bol vybudovaný v štýle socialistického realizmu v roku 1954 podľa projektu českých architektov Karla Lodra, Václava Šedivého a Jana Krumprechta; autormi sochárskych prác (reliéfov) sú akademickí sochári Oskar Kozák, Jan Hána a František Gibala. Pred pomníkom s travertínovým pylónom vysokým 37 m a 3,5 m hviezdou na jeho vrchole stojí 4 m vysoká

bronzová socha sovietskeho vojaka autorov Jana Bartoša a Jana Hánu. K pamätníku na dvoch terasách vedie prístupová cesta lemovaná travertínovými stĺpikmi. Prilahlý vojnový cintorín tvoria štyri masové hroby vyše 9 000 sovietskych vojakov, ktorí zahynuli na území východného Slovenska v rokoch 1944 - 1945. Pamätník s cintorínom je národnou kultúrnou pamiatkou.

Múzeum ukrajinskej kultúry. Múzeum vo Svidníku s celoštátnou pôsobnosťou v oblasti výskumu, dokumentácie a kultúrno-výchovného využitia pamiatok materiálnej a duchovnej kultúry ukrajinskej menšiny, súčasť Slovenského národného múzea. Pôvodne vzniklo v Prešove v roku 1956, vo Svidníku sídli od roku 1964. Tvoria ho tri zložky - expozície. **(1) Hlavná kultúrno-historická expozícia** sa nachádza v centre mesta v neoklasicistickej budove z 90. rokov 19. storočia významne rozšírenej v roku 1991 modernou prístavbou. **(2) Národopisná expozícia v prírode (skanzen)** sa rozkladá na západnom okraji mesta vo svahu na pravom brehu Ondavy a je jednou z najväčších na Slovensku. Od 60. rokov 20. storočia sa tu sústredilo 50 objektov ľudovej architektúry z oblasti Nízkych Beskýd. **(3) Umelecko-historická expozícia - Galéria Dezidera Millyho** - je v barokovom kaštieli Szirmayovcov z 18. storočia vo východnej časti mesta na ľavej strane Lodomirky. Okrem stálych výstav na dreve napísaných ikon z 15. - 18. storočia z ukrajinsko-poľsko-slovenského pohraničia, výtvarnej tvorby ľudových a profesionáloch umelcov rusínskeho (ukrajinského) pôvodu od 16. storočia a časti diela Dezidera Millyho sa v galérii konajú príležitostné výstavy, vzdelávacie programy, tvorivé dielne pre deti, koncerty a iné spoločenské podujatia.

Dezider Milly (1906 Kyjov - 1971 Bratislava). Slovenský maliar, ilustrátor, grafik, reštaurátor a pedagóg, predstaviteľ výtvarného umenia Rusínov na Slovensku, jeden zo zakladateľov umeleckého zoskupenia Generácia 1909. Po štúdiách v Prešove a Prahe učil v Orlove, Plavči a Prešove. Od roku 1946 žil v Bratislave, kde pôsobil na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského, na Oddelení kreslenia a maľovania Slovenskej vysokej školy technickej a od roku 1949 bol profesorom na katedre všeobecného a krajinárskeho maliarstva na Vysokej škole výtvarných umení, na ktorej bol i rektorom (1952). Na sklonku života odkázal svoje dielo Múzeu ukrajinskej kultúry vo Svidníku.

Cesta hrdinov Slovenského národného povstania (Devín - Dukla) a Európska diaľková turistická trasa E8 (E8 European long-distance path, E8 E-path) > pozri heslá v Náučný chodník Kavečany - Hrešná

Ondavská vrchovina. Veľmi rozsiahle pohorie na severovýchode Slovenska zhruba medzi Lenartovom, Terňou, Dlhou nad Cirochou, Jankovcami, Staškovcami a Vápeníkom susediace na severozápade s Busovom a východnou časťou Lubovnianskej vrchoviny, na juhozápade až juhu s Čergovom a Beskydským predhorím a na východe s Laboreckou vrchovinou. Dvoma krátkymi úsekmi na severe (po stranách susedného pohoria Busov) siaha po slovensko-poľskú štátnu hranicu, za ktorou pokračuje horskými pásmami Beskidu Niskeho. Jeho max. dĺžka a šírka dosahuje okolo 90 × 40 km. Flyšom budované pohorie tvoria striedajúce sa široké chrbty na pieskovcoch s plošinami so širokými brázdami (Raslavická, Kurimská, Stropkovská a Mirošovská) a nevelkými kotlinami (Zborovská a Ohradzianska). Dná širokých dolín Tople a Ondavy, pretekajúcich naprieč celým územím pohoria, vyplňajú fluvialne sedimenty zvyškov riečnych terás a nív a miestami prolúvia náplavových kuželov ich prítokov. V oblasti sa strieda pahorkatinový až stredne členitý vrchovinový reliéf. Väčšie nadmorské výšky sa vyskytujú v severozápadnej časti, najvyšším je **Smilniansky vrch, 750 m n. m.** severovýchodne od Zborova. V juhovýchodnej, menej výškovo rozčlenenej časti, chrbty dosahujú okolo 300 - 500 m n. m. Územie je husto osídlené, spolovice zalesnené, spolovice poľnohospodársky využívané, v jeho rámci ležia viaceré mestá (Bardejov, Stropkov, Svidník, Giraltove). Na Ondave pri južnom okraji pohoria bolo v rokoch 1962 - 1967 vybudované viacúčelové vodné dielo Veľká Domaša. Dolinami Sekčova a Šibskej vody na západe pohoria prechádza od roku 1893 železničná trať Prešov - Bardejov.

Názvy informačných panelov

1. Náučný chodník lesopark Dukla
2. Fauna našich lesov
3. Dreviny našich lesov
4. Mravec lesný
5. Geológia a pedológia územia
6. Zaujímavosti regiónu
7. Vtáctvo
8. Huby
9. Liečivé rastliny (*nečíslovaný, medzi zastávkou 3 a 6 na skrátrenom okruhu*)

Jozef Mly Autoportrét 20. storočie, 2. polovica, 1922	Jozef Mly Náhorná v Tatrách 20. storočie, 2. polovica, 1936	Jozef Mly Náhorná v Tatrách 20. storočie, 2. polovica, 1936	Jozef Mly Jazda 20. storočie, 2. polovica, 1937
Jozef Mly Mária 20. storočie, 2. polovica, 1938	Jozef Mly V Tatrách 20. storočie, 2. polovica, 1939	Jozef Mly Biele vrchy nad Štrbskou-Plesňou 20. storočie, 2. polovica, 1941	Jozef Mly Cesta v pohoří 20. storočie, 2. polovica, 1941
Jozef Mly Oštiepok na pohorí 20. storočie, 2. polovica, 1941	Jozef Mly Náhorná v Tatrách 20. storočie, 2. polovica, 1942	Jozef Mly Biele vrchy 20. storočie, 2. polovica, 1942	Jozef Mly Biele vrchy 20. storočie, 2. polovica, 1942

